

A Fránturii-tisztás fentről

A Királyerdő legszebb tájain

A Sonkolyosi-szoros és környékének látványosságai

Mai utunk a Sebes-Körös vadregényes sziklaszorosába, a változatos karsztjelenségekben gazdag, a kirándulók, túrázók és barlangászok körében népszerű Királyerdő-hegységbe (Munții Pădurea Craiului) vezet, ahol a Sonkolyosi-szorosot és környékét ismerjük meg.

■ Vársonkolyos a Sebes-Körös völgyében fekszik. A falu határában, attól délkeletre éri el a folyó azt a mészkőtömböt, amelyben egy festői, kanyargós szurdokvölgyet, a vadregényes Sonkolyosi-szorosot vájta ki magának. A Királyerdő-hegység e folyó menti területe sok érdekes túrát kínál a turistáknak, hiszen a kis túlzással kőhajításnyi távolságra lévő szomszédos Révi-szoros (Defileul Crișului Repede) és a kissé

távolabbi, Királyhágó alatt húzódó Ökrök völgye (Valea Boiului) Czáran „Karolina”-esésével (Ökrök vízesése/Cascada Boiului) együtt rendkívüli szépségeket tartogat.

A Nagyváradot Kolozsvárral összekötő DN1 főútról könnyen megközelíthető Révsonkolyos (Șuncuiuș), Rév (Vadu Crișului) és Körösbánlaka (Bălnaca) között, a Sebes-Körös mentén fekvő, mintegy 1500 lakosú, főként

románok által lakott, korábban jelentős agyagbányász-település, ahol – környezeti szépségei révén – az utóbbi időben fejlődésnek indult a turizmus, így a turisztikai szolgáltató tevékenység is.

Sonkolyos románok által lakott település mintegy 1500 lakosából 25 magyar. A település az agyagbányászatáról is ismert, a 19. században a helyi lakosság a gazdálkodás mellett a tűzálló (samott) téglagyártására használt hőálló agyagot bányászott. A 20. század második felében, az ország „virágkorában” több bányát nyitottak a környéken, virágzott ez a tevékenység, aztán a ’90-es években a bányászat erősen visszaesett, ma már csak a jól gépesíthető, felszíni kitermelés működik gazdaságosabb volta miatt. Ma alig kéttucatnyian dolgoznak a valamikor majd kétezer embert foglalkoztató vállalatnál, az ideköltöző bányászok számára a virágkorban épített lakótelep épületei most elég leromlott állapotban vannak.

A Sonkolyosi-szoros látványosan fehérlő mészkősziklafalait a Sonkolyos és Királyhágó település közötti, DJ1081 jelű Sebes-Körös mentén futó útról közelíthetjük meg. A település Bánlaka felőli végénél jól járható mellékút vezet a

A szorosban 3 függőhídon lehet átkelni a Sebes-Körösön

A Pokol-barlang

szorosba, a letérésnél tábla jelzi a szoros legismertebb attrakcióját, a másfél kilométerre, az út végén található Nagy-Magyar-barlangot a Körös hatalmas kanyarulatánál.

A vasúti sínekkel párhuzamosan haladunk egy rövid darabon a szoros felé, majd egy hatalmas sziklába vájt alagút elnyeli a Kolozsvárt Nagyváradal összekötő vasútvonalat, mi azonban az úton továbbhaladva hamarosan egy hatalmas impozáns, fehérítő mészkősziklát pillanthatunk meg a Sebes-Körös túloldalán, az elágazástól alig 600 méterre.

■ Az első függőhíd környéke

A Sonkolyosi-szorosban három függőhídon mehetünk a Sebes-Körös túlsó, bal oldali partjára. Az első lengőhídon érhető el a Szelek barlangja, ahová azonban csak a barlangászokkal való egyeztetés után lehet bejutni. A második híd a Méhséd- vagy más néven Misid-völgybe vezet, ahol több barlang található. A harmadik, az utolsó híd a Magyar-barlang szájához vezet. A szoros járható része itt befejeződik.

Az első függőhíd előtt, a szikla alatt robajló Sebes-Körös ezen partján egy szezonális turistaközpont alakult ki az utóbbi években, vendégházzal, éttermmel, homokos parttal rendelkező hegyvidéki stranddal és több szabadtéri tevékenység, pl. a közeli sziklafalakon kiépített vasalt út (via ferrata) lehetőségével. A Sebes-Körös Rév–Sonkolyos környéki szakaszán tavasszal divatosabbá váltak egyébként a több szervező által kínált rafting-túrák is.

A közeli első, ingatag függőhídon áthaladva a Fronturi, azaz Szakadás-tiszta-
són, a fehérvízben mészkősziklák által

bezárt völgykatlan kempingezőhelyen találkozhatunk a kék háromszög jelzéssel, amely a Zichy-barlangnál indul és a Révi-szoros aljában, Sonkolyoson át egészen a Misid völgyében lévő Biró Lajos-barlangig vezet kb. 12 kilométer hosszan, valamivel több mint 500 méter szintemelkedéssel. Ha Sonkolyos irányába visszafelé, a szikla felé követjük a jelzést egy kis darabon, akkor egy szép kilátópontról gyönyörködhetünk a tájban. A szikla tetején táborhelyet, szállásokat találhatunk az egykori Zichy gróf vadászkastélyának helyén. A Zichy család a 19. század végén a környék birtokosa volt. A kék jelzés a másik irányban az erdőben vezet, a közeli Misid völgyébe.

A 19. század elején a Zichyek voltak a környék földesurai. Ez utóbbi család egyik tagja, ifj. Zichy Ödön gégegyeni nagybirtokos építtette a Körös-szoros feletti sziklán azt a vadászkastélyt, amelynek romjaira menedékház épült, udvarán kis faházakkal, diáktábor céljaira (Castelul Șuncuiuș). A vidékhez kapcsolódó érdekesség, hogy az EKE nagy pártfogója, gr. Zichy Ödön tiszteletére a Révi-szorosban a barlangot Zichy-barlangnak nevezték el. A gróf, mint ismeretes, menedékházat építtetett a Révi-cseppkőbarlang mellé, majd később egy emeletes szállót is. Körösgégyény ma is álló kastélyát 1904-ben Zichy Ödön (1874–1967) alakította át vadászkastéllyá.

A tisztás közvetlen közelében (elérhető a kék kör jelzésű ösvényen) található a Szelek barlangja (Peștera Vântului), amely több mint 50 kilométeres hosszával az ország és Délkelet-Európa leghosszabb barlangja. Barlangi vezetővel, előzetes egyeztetés után egy rövidebb, 900 méteres szakaszon látogatható a barlang, amelynek bejárata biztonsági okokból zárt. A Szelek

barlangját Bagaméri Béla kolozsvári barlangkutató és lelkes turista fedezte fel 1957-ben. Érdekessége, hogy a barlang szűk szájából hűsítő hideg áramlik fel igen sebesen a felszínre, ezért a helyi juhászok már korábban is itt hűsöltek a „Szelek Odújában”. A barlangnak számos mellékjárata, terme, tava, emelete van. Sok helyen gyönyörű cseppkőképződmények díszítik. A barlangban csodálatos gipszkristályokat találtak.

■ A harmadik függőhíd környéke: Elénk táru a már az őseembereknek is menedéket nyújtó Nagy Magyar-barlang (Peștera Unguru Mare)

A szorosban továbbhaladunk mintegy 800 métert a Sebes-Körös hajtókanyarulatáig, a folyó túloldalán lévő, látványosan fehérítő sziklafalban nyíló Nagy Magyar-barlangig. Korábban Magyar időkben, ezt a barlangot egyébként Körösbánlakai Magyar-barlangként vagy egyszerűen Magyarok barlangjaként ismerték. Belépődíj ellenében, vezetett túra keretében a sebesen folyó Körös felett izgalmasan lengő, keskeny, 50 méter hosszú függőhídon juthatunk át a barlanghoz. Impozáns bejárata 27 méter magas és 42 méter széles. Egykor ősember lakta a 20–30 méter magas, összeszűkülő, mintegy 300 méter hosszú barlangot. A barlangban villanyvilágítás és kijelölt útvonal, korlátok vannak, de a barlanglátogatáskor vigyázzunk, hogy ne csússzunk meg a nedves talajon! A barlang alján patak folyik. A kutatók tűzhelynyomokat, csontékszereket és csontból készült eszközöket találtak itt. Pattintott és csiszolt kőszerszámokat, festett kerámiadarabokat is sikerült feltárniuk a régészeknek. A barlang mélyén kultikus temetkezési helyekre is leltek. Jelentős denevérkolónia is él a barlangban.

A barlangban tett, nagyjából fél kilométeres túra mintegy félórás lehet.

A barlanggal szemben van egy kis faházikó, amely korábban turistaházként szolgált, a ház melletti, folyó parti tisztáson pedig pihenőhely, kempinghely található. A Salvamont, azaz hegyimentő-szolgálat állomása is itt található. A megnövekedett turistaforgalom, buszos kirándulócsoporthoz miatt szezonban itt is megjelentek az árusok.

A barlang közelében lévő sziklafalon egy sziklamászó helyet alakítottak ki. A szoros környékének szép panorámáját élvezhetjük, ha a barlanggal szemközti hegyoldalra felmászunk. A barlang

Körösbánlaka felől is megközelíthető a Simon-dombon át.

■ A második függőhíd vidéke: a Misid- vagy Méhséd-völgye (Cheile Mișidului)

A Sonkolyosi-szorost elhagyva, az ugyancsak festői szépségű Misid völgye felé tartunk: a barlangtól mintegy 250 méterre, a Sebes-Körös lejjebb lévő szakaszán ömlik a Misid-patak a Sebes-Körösbe, ahol a második lengőhídon átkelünk a folyón. A Bíró Lajos-barlangig 5 kilométeres túra vár ránk, nagyjából 250 méter szintemelkedéssel. A kék háromszög jelzésre fogunk egy idő után rácsatlakozni, amelyet a Szelek barlangja alatti tisztánál már említettünk.

A kezdetben keskeny völgyben vékonyka gyalogút vezet, sokszor kell átgázolni a Misid-patakon. Száraz időben egyszerű az átkelés, de esős időben, a patak magasabb vízállása esetén megfelelő lábbeli és ügyesség szükséges. Érdemes szárazabb időszakra időzíteni ezt a túrát.

Elhaladunk a Kecskés- (Peștera Napiștileu), majd a Meszes-barlang (Peștera de la Izvor) mellett, az általunk követett kék háromszög jelzés a Vizes Bíró-barlangot (P. Moanei) érintve a Száraz Bíró Lajos-barlangnál (Peștera Lesiana) végződik.

A kirándulók a barlang rövid, kezdeti, jól bejárható szakaszát látogathatják, betekintést nyerve a barlangok világába. Bíró Lajos (1856–1931), a híres zoológus 1894 októberében, Új-Guinea-i utazása előtt fedezte fel ezt a később róla elnevezett barlangot.

■ További kirándulási lehetőségek Vársonkolyos térségében

A Sebes-Körös sonkolyosi szurdokvölgye után most Vársonkolyos település közelében ismerjük meg néhány környékbeli látivalót, túraútvonalat.

A Magyar-barlang

Hegyvídedi strand – Sonkolyosi szoros

Sonkolyosról a Révi-szorosba nemcsak a már ismert kék háromszög jelzésen lehet eljutni, hanem a látványosabb, de persze nehezebb túrát ígérő sárga ponttal jelölt körútba is becsatlakozhatunk a Révi-szoros előtti alagútnál a kék háromszögről letérve. Ekkor nem a Révi-szoros alján (a sínek mellett), hanem a kilátópontokkal megtűzdelt, helyenként meredek, hegyi, sziklás ösvényen megyünk a Magura-csúcs alatt, a Gardán át a Kereszt-kilátó felé, majd le (igen meredeken) a Zichy-barlang előtt a Révi-szorosba. Az ösvényen több barlangot is érinthetünk (Kakasfürösztő-barlang, Menekültek barlangja, Vörös-barlang). A leereszkedés nyaktörő mutató a sárga jelzésen, ezért inkább a Kereszt-kilátó után a kék körjelzésen menjünk le a szorosba!

Ha Sonkolyos településről délnyugati, nyugati irányban indulunk a kék kereszt és a piros háromszög eleinte együtt haladó jelzésen, akkor mintegy 2 km után, a közeli Izbendis-völgyben, a pihenőhelyként is szolgáló Győzelem-vízkitöréshez, illetve a nehezen járható, csak barlangászoknak való hasonló nevű barlanghoz érünk. A jelzések szétválása után a kék kereszt a nyugati irányban lévő Pokol-barlanghoz (Tízfalusi-karsztfennsík) vezet, a másik jelzés pedig északra fordulva a Révi-sziklaszoros felé veszi az irányt. A táj

jellegzetesen királyerdői, szép kilátások, karsztikus jelenségek, karmezők, dolinák várják a túrázókat.

1984-ben a Győzelem-barlangban vesztette életét az egyik legnagyobb barlangkutató és bűvár, Halasi Gábor. A kitörés átlagos áramlási sebessége 100–200 l/s, de áradáskor akár 3000 l/s fölé is emelkedhet, ekkor a víz akár 1 m magasán, szökőkútszerűen tör fel a felszínre.

Továbbhaladunk a víznyelő Pokol- vagy Karl Handl, azaz Handl Károly (Peștera Bătrânelui) barlanghoz, ne lepődjünk meg, ha a román megnevezés miatt sokan ezt Öreg- vagy Öregember-barlangként emlegetik. A közelében a kék sáv turistajelzéssel is találkozunk, amely a Révi-szorosban a menedékházhoz vezet. A barlang festői környezetben található, a felszíni patak (ha éppen nincs kiszáradva) eltűnik a barlangban, illetve a hegy gyomrában, hogy aztán felszínre bukkanjon a légvonalban 5 kilométerre lévő Révi-cseppkőbarlangból. A víznyelő barlangba a révi vasúti pályafelügyelő, Handl Károly hatolt be először 1904-ben, akinek nevéhez a révi Zichy-barlang felfedezése (1903) kötődik. A Pokol-barlangnak több szintje van. Az egész barlang, de főként a felső emeletet szépen díszítették. Járatait barlangászok látogathatják.

Sonkolyos környékét bemutató írásunk itt, ezen a „pokolian” szép helyen most véget ért. Reméljük, hogy sikerült néhány kirándulási- és túratípussal és sok, a környékről szóló információval gazdagítani az olvasót. Arra biztatunk mindenkit, hogy keljen útra, fedezze fel ezt a csodálatos karsztvidéket. További kedvcsinálólul fotók, térképek, videófelvételek találhatóak a szerző YouTube csatornáján *Királyerdő: A Sonkolyosi-szoros szépségei* címmel. ■

Perei Árpád